

Prijedlozi i mišljenja Građanske inicijative Volim Prtlog

0

Nacrtu prijedloga Studije prihvatnih kapaciteta turizma Grada Labina (savjetovanje s javnošću)

Datum dostavljanja: 30.8.2018.

U izlaganju primjedbi i prijedloga koristile su se sljedeće oznake i nazivi:

- za Nacrt Studije prihvatnih kapaciteta turizma Grada Labina koristi se naziv: Studija
- citati iz studije navedeni su kosim slovima
- citati ostalih autora navedeni su kosim slovima uz navođenje izvora
- kosim slovima navedeni su i tekstovi Građanske inicijative Volim Prtlog koji trebaju u cjelini biti navedeni u Studiji
- broj stranice citata navodi se prema stranici PDF-a
- primjedbe i prijedlozi označeni su brojevima

1. NARUČITELJ STUDIJE (str.2)

S obzirom na to da je na temelju Proračuna Grada Labina za 2018. vidljivo da je Studij plaćena kapitalnim donacijama (ili će to tek biti) kao naručitelja studije potrebno je navesti i onoga (društvo/institucija/organizacija/pojedinac...) tko je studiju platio jer on je također naručitelj studije.

2. LEKTOR/LEKTORICA (str.2)

Potrebno je navesti ime i prezime lektora/lektorice studije.

3. PROJEKTNI TIM

Princip rada na ovom projektu temeljio se na intenzivnoj suradnji s projektnim timom Grada Labina, Upravnim odjelom za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i gradnju kroz redovite konzultacije i sastanke s unaprijed dogovorenim planom rada. (str.8)

Nisu navedeni članovi projektnog tima, tj. barem njihove funkcije u Gradu Labinu. Dopuniti s podacima.

4. UPITNIK DUBINSKOG INTERVJUA

Na 9. str. navedeno je da je korištena metoda upitnika dubinskog intervjua koji su poslani javnopravnim tijelima. Upitnik(e) treba priložiti Studiji i navesti popise javnopravnih tijela kojima su poslani.

5. FOKUS-GRUPA

5.1. Građanska inicijativa Volim Prtlog nije pozvana u fokus-grupu, a trebala je biti s obzirom na to da pripada zainteresiranoj javnosti koja se, pored ostalog:

- a) uključila i u javnu raspravu *Strategije održivog razvoja turizma Grada Labina za razdoblje od 2014. do 2020.*,
- b) pokrenula peticiju *Zaustavimo devastaciju i degradaciju Prtloga*,
- c) organizirala *M(a)rš u Prtlog*,
- d) bila sudionik panela *Primjeri uspješnih pritisaka građana za zaštitu javnog interesa*,
- e) organizirala izložbu fotografija *Prtlog, zeleni polutok sreće*
- f) te se na vlastiti zahtjev uključila u Tematsku sjednicu o Prtlogu.

Studija prihvatnih kapaciteta Grada Labina bila je i jedan od zahtjeva peticije *Zaustavimo degradaciju i devastaciju Prtloga*. Peticija je imala 3267 potpisnika, a Gradu Labinu predana je 13.6.2017. zajedno sa zahtjevima i objašnjenjima. Inicijativa je peticijom tražila ukidanje Odluka o izradi Urbanističkih planova TRP Prtlog 1 i 2, što se na Tematskoj sjednici o Prtlogu nije dogodilo, pa da se nakon toga pristupi izradi Studije prihvatnih kapaciteta turizma Grada Labina.

5.2. Nedostatak informacija vezanih za fokus-grupu

Na 10. str. Studije navedeno je da se održala rasprava s fokus-grupom. Nejasno je kako se rasprava provodila. Dodati detaljniji opis načina provođenja metode – barem pitanja o kojima se raspravljalo i napomenuti je li rasprava provedena isključivo usmenim putem.

Iako se na 15. str. Studije navode funkcije nekih članova fokus-grupe, nejasno je na koji je način fokus-grupa birana, koje su bile funkcije svih članova i koliko ih je bilo. Dopuniti studiju s objašnjenjima: tko je vršio odabir, kako se vršio odabir i koji su bili kriteriji.

Smatramo da nije zadovoljen princip reprezentativnog uzorka unutar fokus-grupe. Na str. 10, 15, a ni na str. 59 nije naveden ni broj članova fokus grupe, a nejasna je i zastupljenost civilnog društva i građana koji su se našli kao sastavni dio fokus grupe isključivo u toj ulozi.

6. OGRANIČENJA ISTRAŽIVANJA

Na 14. str. Studije navedeno je: *Potrebno je naglasiti kako je u ovom slučaju bilo nemoguće odrediti sve parametre prihvatnog kapaciteta po naseljima, a uzrok treba tražiti kroz nedostupnosti i/ili nepostojanje određenih podataka za pojedina naselja (potrošnja vode po naseljima, broj zaposlenih u turizmu po naseljima i dr.).*

Studiju je potrebno proširiti u dijelu koji se odnosi na ograničenja u istraživanju jer oni utječu i na utvrđivanje sveobuhvatnosti zaključaka. Potrebno je proširiti objašnjenjima, precizirati, koji su se još parametri htjeli istražiti, što se poduzimalo u istraživanju da se dođe do tih parametara i navesti razloge zašto nije bilo moguće istražiti.

7. SOCIJALNI ASPEKT

Zadovoljstvo lokalnog stanovništava u *Guide to good practice in tourism carrying capacity assessment* (<https://www.pap-thecoastcentre.org/pdfs/Guide%20English.pdf>, str. 34 PDF-a) navodi se kao jedan od najvažnijih indikatora određivanja prihvatnog kapaciteta u turizmu u skladu s održivim razvojem.

7.1. Nedovoljno obrađen socijalni aspekt

U Studiji (str.8) navodi se da je njezin cilj: *definirati smjernice za postizanje održivog razvoja turizma uz dosizanje blagostanja lokalnog stanovništva* pa time Studija i sama priznaje važnost temeljitog propitivanja, obrade i analize sociološkog aspekta s aktualnim i relevantnim podacima koji su temeljeni na reprezentativom uzorku i sveobuhvatnom metodološkom postupku.

Socijalni aspekt nije temeljito obrađen i analiziran. Studija treba navesti vlastitu aktualnu analizu, postupak kako je do nje došlo te zaključak temeljiti na reprezentativnom uzorku i sveobuhvatnom metodološkom postupku, posebice zato što istraživanja iz 2012. pokazuju stupanj iritacije kod lokalnog stanovništva.

7.2 Indeks iritacije

Iako se s nekim stavovima fokus-grupe slažemo, smatramo da nije bila dovoljan reprezentativan uzorak za analizu koliko je općenito jak indeks iritacije i kakvi su stavovi lokalnog stanovništva. Mišljenje o fokus grupi izrekli smo u točkama 5.1. i 5.2.

Iz same metodologije nejasno je kako i koliko se taj osjećaj uopće propitivao. Studiju je potrebno dopuniti dodatnim istraživanjima o indeksu iritacije i stavovima lokalnog stanovništva koji će se temeljiti na reprezentativnom uzorku i sveobuhvatnoj metodologiji koja će biti prikazana u Studiji.

Podatci iz Strategije održivog razvoja turizma Grada Labina 2014.-2020. nisu aktualni jer se temelje na istraživanju iz 2012., a u međuvremenu su se dogodile promjene, između ostalog i u povećanju prihvatnih kapaciteta, ali su važan indikator za novija istraživanja jer pokazuju da već tada postoji stupanj iritacije kod lokalnog stanovništva.

7.3 Projekti TRP Prtlog 1 i 2

Peticija Zaustavimo devastaciju i degradaciju Prtloga treba se uzeti u obzir kao socijalni indikator (na razini grada Labina općenito i posebice vezano uz projekte TRP Prtlog 1 i 2) jer svjedoči o indeksu iritacije, a i o stavovima lokalnog stanovništva kao i ostalim pokazateljima održivog razvoja.

U Studiji prihvatnih kapaciteta turizma Grada Labina nije navedeno da je Grad Labin primio peticiju Zaustavimo devastaciju i degradaciju Prtloga koja je imala 3267 potpisnika i koja je, pored ostalih zahtjeva, tražila ukidanje Odluka o izradi Urbanističkih planova TRP Prtlog 1 i 2. Svi podatci o peticiji, njezinim zahtjevima i objašnjenjima dostupni su u Gradu Labinu.

Potrebno je dopuniti studiju tekстом te u analizi i zaključcima uključiti navedeno:

Gradanska inicijativa Volim Prtlog nastala je zbog želje grupe građana da ukaže na vrijednost Prtloga kao zaštićenog područja te da zbog budućih generacija iskaže potrebu

njegova očuvanja kao zelenog pojasa. Također, da istakne potrebu svjesnijeg i odgovornijeg ponašanja lokalne vlasti prema neprocjenjivom prostoru koji uživamo te da naglasi koliko je aktivno građanstvo važno i potrebno pri donošenju strateški važnih odluka koje prvenstveno moraju biti u interesu lokalne zajednice. Iz tih razloga pokrenuta je peticija Zaustavimo devastaciju i degradaciju Prtloga.

Peticija, koja se provodila na punktovima i elektronički, imala je 3276 potpisnika. Peticija, njezini zahtjevi i argumenti predani su Gradu Labinu 13.6.2017.

Temeljni zahtjev peticije bio je stavljanje izvan snage Odluka o izradi Urbanističkog plana uređenja Turističko razvojnog područja Prtlog 1 i 2 koje su donesene 4.11.2016. i 20.12.2016. zbog toga što nije provedeno savjetovanje s građanima prije Odluka te kako bi se osigurala nezavisnost svih studija (studija strateške procjene, studija prihvatnog kapaciteta, studija utjecaja na okoliš) koje su peticijom također tražene ako se nastavi s razmišljanjima o širenjima. GI Volim Prtlog smatra da su studije bile nužne prije donošenja bilo kakvih odluka ako se govori o načelima održivog razvoja, a Odluke su donesene bez tih studija.

GI Volim Prtlog smatra da se Odluke protive općim interesima građana Labina i da će im, ako dođe do njihove realizacije, TRP Prtlog 1 i 2 nanijeti višestruku štetu: ekonomsku, ekološku, socijalnu te devastiran i degradiran prostor. Također, prije svega, potrebna su novija istraživanja bioraznolikosti Prtloga te očuvanje Prtloga kao zelenog pojasa sa statusom značajnog krajobraza zbog očuvanja prostornog identiteta, prirode i baštine, zbog ekološkog otiska šireg prostora, zbog zadovoljstva lokalnog stanovništva, zbog potrebe raznovrsnosti i atraktivnosti turističke ponude te održivog razvoja koji će pokazati da vrednuje i čuva svoje prirodne ljepote značajnog krajobraza i da ih kao dio svog identiteta i baštine ostavlja budućim generacijama u nasljeđe.

7.4 Nedostaje interaktivni participativni model suradnje

Na str. 10 Studije navodi se da je fokus-grupa utvrdila ove socijalne aspekte:

- *nedostatak komunikacije i kulture dijaloga između različitih skupina u turizmu (hotelijeri i privatnih iznajmljivača apartmana) te dionika koji nisu direktno uključeni u turizam kao što su npr. obrtnici, poljoprivrednici i dr.,*
- *određene tenzije između hotelijera i privatnih iznajmljivača apartmana.*

S obzirom na to da GI Volim Prtlog nije bila dio fokus-grupe, a predstavlja zainteresiranu javnost kako je već objašnjeno, nismo imali prilike izreći svoje stavove i ideje. Smatramo da

je interaktivni participativni model suradnje u kojem se stvarno uključuje članove lokalne zajednice jedan od najvažnijih temelja održivog razvoja neke zajednice. Studiju je potrebno dopuniti tekstom:

- *nedovoljno razvijena dvosmjerna (izravna) komunikacija lokalne samouprave s građanima u formiranju strategije razvoja održivog turizma*

7.5. Problematika radne snage, cijena roba i usluga

Na 12. str. Studije navodi se i društveni aspekt kao jedan od četiri grupe pokazatelja pri određivanju nosivog kapaciteta:

- *društveni, koji uključuju problematiku radne snage i utjecaje na lokalnu zajednicu, kao što su primjerice, rast cijena roba i usluga, ometanje uobičajene rutine življenja, prilagođavanje destinacije posjetiteljima, a ne lokalnim stanovnicima itd.,*

U studiji je nedovoljno razrađeno pitanje radne snage i njezinog statusa – koliko radne snage ima, koliko je potrebno, je li riječ o sezonskom zapošljavanju ili statusu pune zaposlenosti, prosječne plaće u turizmu. Potrebno je dopuniti studiju.

Nedovoljno je razrađeno pitanje rasta cijena roba i usluga potaknutih turizmom, a utječu na lokalnu zajednicu – Dolazi li npr. do povećanja cijena u trgovinama? Na 84. str. Studije navedeno je da *oko 25% ukupno nastalog otpada „stvara“ turizam*. Dolazi li zbog povećanja prihvatnih kapaciteta do povećanja cijena komunalnih usluga za lokalno stanovništvo? Povećavaju li se cijene usluga voda i zaštita voda, cijena električne energije, uvode li se naplate na parkiralištima, rastu li cijene nekretnina itd. Potrebno je dopuniti studiju podacima i analizama.

8. PROSTORNI ASPEKT

8.1. Prihvatni kapacitet plaža

Na 12. str. Studije navedeno je da su kapaciteti plaža prostorni pokazatelji pri određivanju održivog nosivog kapaciteta, a oni u Studiji nisu prikazani ni analizirani.

Studiju je potrebno dopuniti analizom prihvatnih kapaciteta plaža uzimajući u obzir da:

- sve plaže moraju biti javne namjene, otvorenog tipa i dostupne svima

- analiza treba pokazivati prihvatni kapacitet plaža (gustoću) prema broju kreveta za 2017. godinu na području Grada Labina te prema turističkim kapacitetima koje omogućava Prostorni plan Istarske županije, u oba slučaja turističkim kapacitetima Grada Labina treba pridodati i lokalno stanovništvo, broj jednodnevnih posjetitelja te broj radnika u turizmu koji nemaju prebivalište na području Grada Labina, već dolaze zbog sezonskog zapošljavanja
- uvažavati prirodna i kulturna dobra

8.2 Standardi izračuna prihvatnog kapaciteta plaža

Vezano za izneseno pod točkom 8.1 u Studiji treba navesti po kojim se se standardima računa prihvatni kapacitet. Na 22. str. Studije navodi se da je:

Zavod za ekonomiku turizma (danas Institut za turizam) polazio je od pretpostavke da na jedan dužni metar obale (m') pogodne za kupanje dolazi 1,92 kupača, a primjenom koeficijenta istodobnosti od 1,4 te je dobiven je ukupni prihvatni potencijal od 2,2 milijuna istovremenih turista za cijelo područje hrvatskog Jadrana.

Urbanistički institut je prihvatni potencijal utvrđivao na osnovu snimanja prostora i utvrđivanja kapaciteta kupališnog pojasa 6 m² po kupaču te je utvrđen prihvatni potencijal od 1,781 milijuna istovremenih turista.

Iz konteksta je vidljivo da se standardi odnose na prošlost, ali nejasno je slijede li se oni i danas. Potrebno je precizirati, navesti današnje standarde koje slijedi Institut.

8.3 Preporuke Studije protive se socijalnom aspektu održivog razvoja

Citirano prema 41. str. Studije:

Kroz definiranje poželjnih načina uređenja turistički pogodnih plaža, utvrđivanje prihvatnog kapaciteta i načina njihova optimalnog korištenja, kao i potrebnih sadržaja, mogućnosti naplate ulaza, tematiziranja i sl., provedba mjere podrazumijeva trajnu zaštitu prirodnosti i ambijentalnosti plažnog prostora uz istodobno osiguranje pozitivnih učinaka na lokalne proračune.

U skladu s tim, uz razdvajanje javnih od 'privatnih' (hotelskih ili kamp) plaža, mjerom se planira optimalan i ekološki prihvatljiv način uređenja plaža.

Mogućnost naplate ulaza na plažama i razdvajanje javnih od privatnih (hotelskih ili kamp) plaža, što je navedeno na 41. Studije, protivi se socijalnom aspektu održivog razvoja, stoga je

navedeno potrebno brisati kao preporuku za upravljanje plažama. Ekološki aspekt, pored ostalih načina, treba zadovoljiti smanjenjem mogućnosti gužve na plažama i visokim standardima određivanja prihvatnog kapaciteta, kako se ne bi smanjila atraktivnost plaža te proizvela ekološka šteta što bi sve zajedno moglo utjecati na ekonomski aspekt održivog razvoja lokalne zajednice.

9. EKONOMSKI ASPEKT

U studiji nije analiziran ekonomski aspekt turizma u Gradu Labinu, iako se on navodi kao jedan od pokazatelja pri određivanju prihvatnog kapaciteta. Ekonomski aspekt treba biti analiziran po svim relevantnim kriterijima s pozicije koristi i štete za lokalnu zajednicu kako bi bila jasna ekonomska održivost povezana s ostalim pokazateljima održivog razvoja.

S obzirom na to da se ekonomska šteta za lokalnu zajednicu često u analizama zanemaruje, zbog potrebe pojašnjenja, citira se prema radu:

Birkić, Draženka: *Održivi turistički razvoj priobalne destinacije : doktorski rad*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2016., str.40-41 PDF-a

<https://www.bib.irb.hr/pretraga?q=Birki%C4%87,%20Dra%C5%BEenka&by=author>

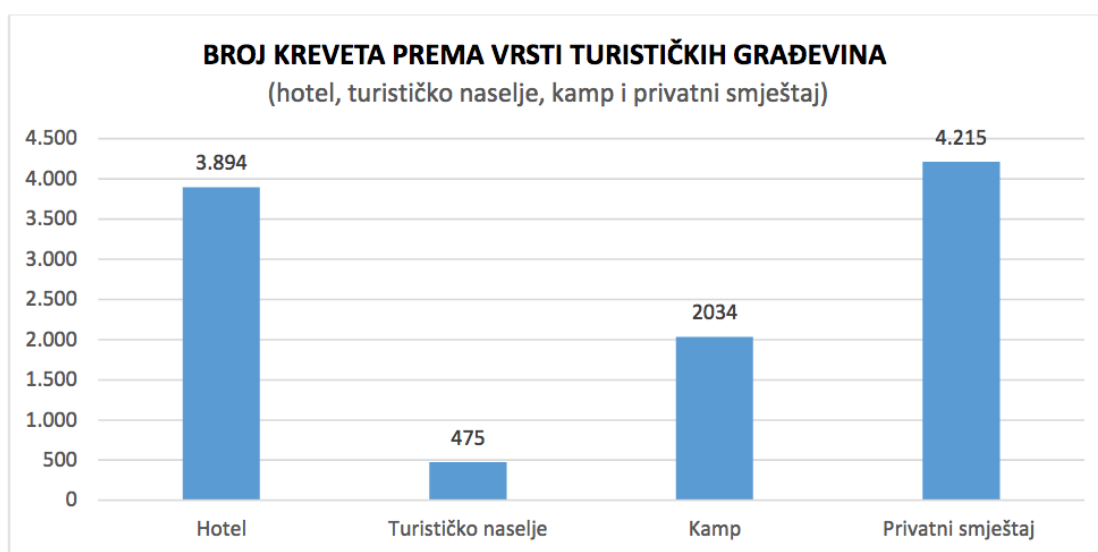
(26.8.2018.)

Uz ostvarivanje ekonomskih koristi redovito dolaze i određene negativne ekonomske posljedice razvoja turizma koje mogu sezati čak i do ireverzibilnih promjena u društvu i okolišu. Lokalna javna uprava u suradnji sa širom društvenom zajednicom na turističkim receptivnim područjima nužno trebaju što preciznije utvrditi ekonomske koristi i štete proizišle iz razvoja turizma. Blagodati koje proizlaze iz razvoja turizma nužno trebaju biti e od šteta i trebaju biti usmjerene ponajprije na zadovoljenje interesa lokalne zajednice turističke destinacije, a tek potom na zadovoljenje interesa ostalih tržišnih dionika. Glavni razlog za to jest taj da turistički receptivni prostor zajedno s lokalnom društvenom zajednicom trpi i teret razvoja turizma, odnosno uz ekonomsku korist ujedno trpi i negativne posljedice (troškove) turističkog razvoja. Lokalna e zajednica u svojoj sredini samo djelomično osjetiti ekonomske koristi od razvoja turizma jer i dio ekonomskih koristi odlazi izvan lokalne sredine. Međutim, trošak sanacije štetnih društvenih i ekoloških posljedica razvoja turizma, djelomično i ekonomskih, pada na teret upravo lokalnoj društvenoj zajednici. Kako je za sanaciju ine društvenih i ekoloških šteta potrebno izdvojiti

određena novčana sredstva, posebna pozornost treba biti usmjerena na što preciznije kvantificiranje ekonomskih koristi i ekonomskih troškova, pa i na raspodjelu ekonomske koristi od turizma koje trebaju biti pravedno distribuirane u društvu (Choi i Sirakaya, 2005).

10. RASPOREĐENOST SMJEŠTAJNIH KAPACITETA PREMA VRSTI GRAĐEVINE

Na 46. str. Studije u grafikonu 2.14. naveden je broj kreveta prema vrsti turističkih građevina.

Grafikon 2.14. Broj kreveta prema vrsti turističkih građevina²⁴

Na 45. str. Studije, prije grafikona 2.14., navedeno je: *Zanimljiv je podatak praćenja broja kreveta u tzv. komercijalnom i nekomercijalnom smještaju, odnosno prema vrsti turističkih građevina. Iz navedenog podatka vidljivo je da je broj kreveta u privatnom smještaju veći od broja u hotelima.*

Zaključak da je broj kreveta u privatnom smještaju veći od broja u hotelima donesen je izolirano. Zaključak se treba odnositi na broj kreveta u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju. Broju kreveta u hotelima treba dodati broj kreveta u kampu, turističkim naseljima, turističkim apartmanima i vilama koje pripadaju komercijalnom smještaju, tj. treba uključiti sve vrste smještajnih jedinica u turističkim zonama. I Prostorni plan Istarske županije tumači ih kao cjelinu u određivanju prihvatnog kapaciteta što je vidljivo i u tablici 2-6 Studije.

Na temelju navedenog iz Studije je potrebno brisati sve tvrdnje koje su navedene kao u sljedećim primjerima:

... uočen je nerazmjer smještajnih kapaciteta između privatnih apartmana i hotela. (str.6)

Zamijećeno je kako postoji nerazmjeru broju smještajnih kapaciteta u kućanstvu, tj. privatnih iznajmljivača apartmana vs. hoteli. (str. 10)

Na 44. str. Studije navedeno je:

Tako je u zoni Maslinica (3.600) i Girandela (7.900) ukupan broj ležaja naveden 11.500. TZ Labin Rabac za 2017. godinu u hotelima ima evidentirano samo 3.869 kreveta.

Prema Prostornom planu Istarske županije brojke u zgradama pokazuju ukupni kapacitet u turističkim zonama - hoteli, kamp, turistička naselja, apartmani i vile u tim zonama. Potrebno je prikazati i brojke o ostalim vrstama smještajnih jedinica, a pripadaju tim turističkim zonama.

Iz zadnje rečenice citata potrebno je izbaciti riječ *samo* jer previše naglašava stav autora, a u studiji nije potkrijepljen svim načelima održivog razvoja.

11. NEPOTPUNI, NETOČNI I ZASTARJELI PODATCI

- Citirano prema 54. Studije:

Najvažnije mjesto ima značajni krajobraz 'Labin, Rabac i uvala Prklog' površine 1.347 hektara, proglašen 1973. godine...

Potrebno je navesti izvor(e) po kojem se to područje proglašava značajnim krajobrazom. U prilogu je potrebno dodati taj izvor(e) jer Studija u jednom svojem izdvojenom dijelu iznosi mišljenje o Prtlogu koji je sastavni dio toga značajnog krajobraza.

- Citirano prema 70. str. Studije, a spominje se i na 120. str. Studije:

Sve četiri uređene plaže Maslinica, St. Andrea, Lanterna i Girandella nalaze se jedna do druge u Rabcu, sve su prirodne i zaštićene s dobrim cestovnim pristupom iz neposredne blizine, a sve imaju i status plave zastave za kvalitetu i uređenost.

U citatu riječ *prirodne* treba zamijeniti riječju *uređene*.

Pravilnik o vrstama morskih plaža i uvjetima koje moraju zadovoljiti (NN 050/1995) u terminologiji koristi sljedeće:

Članak 2.

Prema vrsti se morske plaže dijele na 1. uređene plaže 2. prirodne plaže.

- Citirano prema 70. str. Studije:

Mogućnosti za kupanje postoje i u drugim dijelovima područja grada Labina, posebice kod Duge Luke, ali se radi o neuređenim plažama znatno skromnijih kapaciteta.

U citatu riječ *neuređenim* treba zamijeniti riječju *prirodnim*.

Pravilnik o vrstama morskih plaža i uvjetima koje moraju zadovoljiti (NN 050/1995) u terminologiji koristi sljedeće:

Članak 2.

Prema vrsti se morske plaže dijele na 1. uređene plaže 2. prirodne plaže.

- Citirano prema 74. str. Studije:

Analizirani podaci upućuju na to da područje grada Labina i cijele Labinštine turistički zaostaje za ostalim dijelovima Istre ne samo po sveukupnom turističkom prometu, nego iskazuje i sporiji rast. To se odnosi ne samo Labinštinu u cjelini, nego i na Rabac kao trenutno jedino značajnije turističko odredište, koje osim slabijeg turističkog rasta stagnira i u demografskom pogledu.

U navodima prije ovoga citata analiziraju se podatci koji uglavnom pokazuju broj noćenja, a nedostaju ostali pokazatelji održivog razvoja, a na temelju toga se zaključuje da Labinština turistički zaostaje i da je taj razvoj razmjerno spor u odnosu na druge dijelove Istre i pogotovo Hrvatske u cjelini.

Analizirano na 74. str. Studije te zaključak pokazuju da se razvoj mjeri po broju noćenja što ne može i ne smije biti jedini pokazatelj održivog razvoja, on nije ni dovoljan ekonomski pokazatelj. Potrebno je dopuniti Studiju ostalim podacima kako bi zaključak bio potpuniji, navesti kriterije po kojima se do zaključka došlo ili pak navesti da je taj zaključak isljučivo

temeljen na broju noćenja tako da bude precizno navedeno da u obzir nisu uzeti pokazatelji održivog razvoja.

Vezano za izneseno potrebno je u Studiji definirati pojmove rasta i razvoja jer nisu istovjetni pojmovi i u Studiji ih se ne smije zamjenjivati.

Radi preciziranja i objašnjenja citira se prema radu:

Birkić, Draženka: *Održivi turistički razvoj priobalne destinacije : doktorski rad*, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, 2016.

<https://www.bib.irb.hr/pretraga?q=Birki%C4%87,%20Dra%C5%BEenka&by=author>

(26.8.2018.)

Pojam rasta uvijek označuje pomak u količini, odnosno kvantitativnu promjenu i iskazuje se u fizičkim pokazateljima, a pojam razvoja pak predstavlja novo stanje kojem težimo, novi, bolji položaj od onog u kojem se trenutno nalazimo. (str. 54)

U priobalnim turističkim destinacijama rast se može iskazati u broju turističkih dolazaka, prosječnoj duljini boravka turista u destinaciji, potrošnji turista po danu i po turistu, broju kreveta u registriranim turističkim objektima, broju kreveta u registriranim privatnim smještajnim kapacitetima, broju kreveta u registriranim turističkim objektima s 5, broju i kapacitetu restorana (broj sj jesta), broju turističkih informativnih centara u odnosu na broj turista, broju uslužnih obrta koji se nadopunjuju i nude lokalne, ekološke proizvode i tome sl. Visoka potražnja, duži boravak na destinaciji kao i visoka potrošnja lokalnih proizvoda i usluga znač*

se stvaraju od prometa u turizmu u priobalnoj destinaciji i kako turizam utječe na rast priobalne destinacije. Količina registriranih/ostvarenih investicija u uslužnom sektoru, kre ni pokazatelji ne doprinose nužno gospodarskom napretku, odnosno razvoju, ali se tretiraju kao pokazatelji rasta u lokalnoj zajednici. (str.55)

Ekonomski rast, danas posebno naglašavan, zahtijeva žrtvovanje ideje razvoja destinacije, žrtvovanje njene održivosti, a time i njene konkurentnosti, što je tipično za priobalne turističke destinacije gdje se okoliš degradira u interesu kratkoročnog rasta dobiti. U ovakvim slučajevima možemo govoriti samo o određenom rastu, ali ne i razvoju priobalne turističke destinacije. S druge pak strane, turistički je razvoj proces u kojem turizam postaje manje ili više naglašen pravac razvoja određenog područja. Za razliku od rasta, turistič

koristi na kompleksnoj razini. Postoje različita mjerila razvoja ekonomskog, sociološkog, kulturološkog i drugog sadržaja. Konceptija održivog razvoja u prvi plan ističe kvalitativno unapređenje u odnosu na kvantitativni rast. (str.55)

To znač

sve elemente u sustavu vrijednosti priobalne turističke destinacije. Rast nije uvijek i razvoj, dapače rast u turističkom kontekstu može značiti i određeno nazadovanje. (str.58)

- Citirano prema 59. str. Studije:

Uzme li se u obzir da i u turizmu područje Labinštine zaostaje za drugim dijelovima Istre...

Tvrđnje je potrebno dopuniti kriterijima prema kojima je donesen zaključak.

- Citirano prema 78. str. Studije:

Kraška podloga, blizina padina Učke i odgovarajuće količine padalina tijekom cijele godine svrstavaju područje Labinštine u značajno izvorište pitke vode za cijelu Istru zahvaljujući formiranim retencijama u podzemlju sa značajnim zalihama pitke vode. Postojeći izvori vode koji opskrbljuju područje Grada Labina su ukupnog kapaciteta od oko 271 l/s. To su izvori Fonte Gaia i Kokoti (180 l/s), Kožljak (7 l/s), Plomin (4 l/s) i Mutvica (80 l/s), koji zadovoljavaju sadašnje potrebe za vodom.²⁷

Fusnota 27 pokazuje da je citirano prema: PUR grada Labina. Labin, 2008. godine.

Podatak iz 2008. nije dovoljno relevantan da svjedoči o zalihama vode jer su se u međuvremenu dogodilo povećanje prihvatnog kapaciteta, a možda i utjecaj nekih drugih čimbenika pa su nužni aktualni podatci o zalihama i kvaliteti vode.

- Citirano prema 79. str. Studije:

Na vodoopskrbni sustav, kojim upravlja Vodovod Labin d.o.o., priključeno je 99,7% stanovništva na području Grada Labina te općina Kršan, Pićan, Sv. Nedjelja i Raša, s

opskrbom nižih dijelova (do 300 m.nm.) općina Gračišće i Cerovlje, tako da je priključenost stanovništva na javni vodoopskrbni sustav na razini visoko razvijenih zemalja EU.

Postojeći kapaciteti sustava vodoopskrbe grada Labinu zadovoljavaju potrebe za pitkom vodom najmanje do 2020. godine.²⁹

Fusnota 29 pokazuje da je citirano prema: STRATEGIJA RAZVOJA GRADA LABINA 2016 –2020. Finalni dokument. Grad Labin, Labin 2016. godine.

Nejasno je odakle je preuzet podatak o zadovoljavanju potrebe za pitkom vodom najmanje do 2020.g. Na str. 38. str. PDF-a Strategije razvoja Grada Labina 2016.-2020., na kojoj se nalazi i dio teksta koji je citiran u Studiji, ne nalazi se podatak o zadovoljenju potreba za pitkom vodom, nego tekst:

Strateški zahvat koji bi Vodovod Labin d.o.o. u narednom dugoročnom razdoblju morao obaviti da bi dugoročno jamčio sigurnu vodoopskrbu (stalnog i sezonskog) stanovništva jest rekonstrukcija cjevovoda od PVC-a, PEHD-a i azbestno cementnih cijevi koje ukupno čine oko 50% vodovodne mreže i stare su od 40 do 75 godina.

http://www.labin.hr/Files/201608/STRATEGIJA%20RAZVOJA%20GRADA%20LABINA%202016%20FINALNI%20DOKUMENT%20IV_1.pdf

U studiji je potrebno navesti precizine i aktualne podatke o zalihama i kvaliteti vode, potrošnji vode po broju stanovnika, potrošnja vode po broju kreveta u 2017. i kako se ona mijenja prema prihvatnim kapacitetima Prostornog plana Istarske županije te utvrditi ima li u vrhu sezone dovoljno zaliha vode za lokalno stanovništvo, sve smještajne kapacitete, jednodnevne posjetitelje, radnu snagu koja nema prebivalište u Labinu i do kada su zadovoljene sve te potrebe za vodom.

Nakon toga potrebno je analizirano povezati s ostalim aspektima održivog razvoja – sociološkim, ekonomskim i ekološkim - npr. hoće li povećanje potrošnje utjecati na povećanje cijena vode, hoće li utjecati na povećanje cijena zaštite voda, kako će djelovati na ekosustav i na zadovoljstvo lokalnog stanovništva itd.

- Na 15. str. Studije navedeno je da su se kao sekundarni izvori koristili: *Izješća javnih komunalnih poduzeća (vodoopskrba, elektrodistribucija, promet u mirovanju, zbrinjavanje komunalnog otpada, zbrinjavanje otpadnih voda).*

Potrebno je dopuniti popis literature i precizirati koji su to izvještaji.

- Citirano prema 38. str. Studije:

U cilju rasterećenja Rapca zanimljivo je da se u naselju Rabac ne planiraju nova područja ugostiteljsko turističke namjene, već u drugim naseljima što podrazumijeva disperziju područja ugostiteljsko turističke namjene malih površina na cijelo područje Grada.

Prema Prostornom planu Istarske županije, a i Prostornom planu Grada Labina, koji se navodi u popisu literature, vidljivo je da su širenja u Rapcu moguća. Studija ne može znati što će Grad Labin u budućnosti planirati s tim područjima pogotovo dok prostorno-planska dokumentacija omogućava širenje. Pritom treba još dodatno uzeti u obzir da Prostorni plan Istarske županije reflektira i zahtjeve Grada Labina.

Prema Prijedlogu Urbanističkog plana uređenja naselja Rabac od 3.7.2018. vidljivo je da prostorno-planska dokumentacija omogućava širenje. Novi Prijedlog Urbanističkog plana nije važeći Urbanistički plan, ali još jednom pokazuje što omogućava prostorno-planska dokumentacija višeg stupnja, stoga Studija ne može donositi zaključke o tome. Navod je potrebno brisati.

12. TRP PRITLOG 1 i 2

12. 1. Ujednačiti naziv

Potrebno je ujednačiti naziv: Prtlog/Prklog. Prijedlog: Prtlog

12.2. Uvrstiti dodatne socijalne pokazatelje koji nisu u Studiji, a trebaju biti na temelju već prije objašnjenog, koji govore da Prtlog treba ostati zeleni pojas sa statusom značajnog krajobraza. Tekst u cjelini treba biti sastavni dio Studije i dio njezinih zaključaka:

Gradanska inicijativa Volim Prtlog nastala je zbog želje grupe građana da ukaže na vrijednost Prtloga kao zaštićenog područja te da zbog budućih generacija iskaže potrebu njegova očuvanja kao zelenog pojasa. Također, da istakne potrebu svjesnijeg i odgovornijeg ponašanja lokalne vlasti prema neprocjenjivom prostoru koji uživamo te da naglasi koliko je

aktivno građanstvo važno i potrebno pri donošenju strateški važnih odluka koje prvenstveno moraju biti u interesu lokalne zajednice. Iz tih razloga pokrenuta je peticija Zaustavimo devastaciju i degradaciju Prtloga.

Peticija, koja se provodila na punktovima i elektronički, imala je 3276 potpisnika. Peticija, njezini zahtjevi i argumenti predani su Gradu Labinu 13.6.2017.

Temeljni zahtjev peticije bio je stavljanje izvan snage Odluka o izradi Urbanističkog plana uređenja Turističko razvojnog područja Prtlog 1 i 2 koje su donesene 4.11.2016. i 20.12.2016. zbog toga što nije provedeno savjetovanje s građanima prije Odluka te kako bi se osigurala nezavisnost svih studija (studija strateške procjene, studija prihvatnog kapaciteta, studija utjecaja na okoliš) koje su peticijom također tražene ako se nastavi s razmišljanjima o širenjima. GI Volim Prtlog smatra da su studije bile nužne prije donošenja bilo kakvih odluka ako se govori o načelima održivog razvoja, a Odluke su donesene bez tih studija.

GI Volim Prtlog smatra da se Odluke protive općim interesima građana Labina i da će im, ako dođe do njihove realizacije, TRP Prtlog 1 i 2 nanijeti višestruku štetu: ekonomsku, ekološku, socijalnu te devastiran i degradiran prostor. Također, prije svega, potrebna su novija istraživanja bioraznolikosti Prtloga te očuvanje Prtloga kao zelenog pojasa sa statusom značajnog krajobraza zbog očuvanja prostornog identiteta, prirode i baštine, zbog ekološkog otiska šireg prostora, zbog zadovoljstva lokalnog stanovništva, zbog potrebe raznovrsnosti i atraktivnosti turističke ponude te održivog razvoja koji će pokazati da vrednije i čuva svoje prirodne ljepote značajnog krajobraza i da ih kao dio svog identiteta i baštine ostavlja budućim generacijama u nasljeđe.

12.3. Prtlog ne smije izgubiti status značajnog krajobraza i zelenog pojasa u Prostornom planu Grada Labina

Pokazatelji koji govore da Prtlog treba ostati zeleni pojas sa statusom značajnog krajobraza, a navedeni su u samoj Studiji:

12.3.1. Prostorni pokazatelji

Prostorni pokazatelji koji su navedeni u Studiji, a koji utječu na ostale pokazatelje održivog razvoja:

- U Studiji se kao mjera iz Akcijskog plana zelenog turizma navodi i:
 - *planiranje koje prepoznaje i čuva resursnu osnovu, sanira devastirani prostor, a čuva netaknuti; (str.28)*

- Citirano prema 22. str. Studije:

Ekološke vrijednosti, okolišna kakvoća i kulturna dobra ključna su za dobrobit i gospodarske perspektive te pružaju jedinstvene mogućnosti za razvoj pa time i za turizam.

Prekomjerna eksploatacija ovih resursa kako bi se zadovoljila povećana potražnja kao i industrijski rizici mogu uzrokovati značajnu štetu te mogu biti prijetnja teritorijalnom razvoju. Urbanizacija, intenziviranje poljoprivrede i ribarstva, promet i druge vrste razvoja infrastrukture, posebno ako se odvijaju na teritorijalno nekoordiniran način, mogu izazvati značajne okolišne probleme.

- Citirano prema 27. str. Studije:

U Strategiji prostornog razvoja RH kao relevantno načelo korištenja prostora navedeno je da prioritetne razvojne mjere treba usmjeriti na korištenje već zauzetog prostora i postojećih turističkih kapaciteta, odnosno njihovu obnovu, modernizaciju i podizanje kvalitete, a sam turizam potrebno je intenzivnije priklanjati primjeni okolišno odgovornih, zelenim koncepcijama razini pojedinih pružatelja usluga i cijelih destinacija, uvažavajući ekološki odgovoran razvoj kao jednu od njegovih temeljnih strateških smjernica (Strategija prostornog razvoja, 2017: 166).

- Citirano prema 11. str. Studije:

Budući se nekontroliranim i neplanskim povećanjem turističkih aktivnosti pojedine prostorne posebnosti, privlačnosti i prepoznatljivosti smanjuju ili nestaju, nužno se nameće potreba za postavljanjem određenih prostornih ograničenja kroz određivanje prihvatnih kapaciteta.

12.3.2. Ekološki pokazatelji

Ekološki pokazatelji koji su navedeni u Studiji, a utječu na ostale pokazatelje održivog razvoja:

Ekološki otisak šireg prostora:

Naime, radi se također o vrlo slikovitim prirodnim cjelinama, ali i o prostorima čije je atraktivnost narušena industrijskim pogonima, u prvom redu Termoelektranom u Plominu i tvornicom 'Rockwool', a u manjoj mjeri i lučkim kapacitetima u Bršici. (str.65)

Trenutno ne postoji sustavni monitoring kakvoće tla i zraka pa je potrebno organizirati i kontinuirano provoditi ispitivanje svojstava tla i zraka, kojima će se, osim adekvatne zaštite, permanentno poduzimati mjere za povećanje kvalitete tla i zraka. (str.113)

Kakvoća vode nije uvijek zadovoljavajuće kvalitete budući da su podzemne vode slabo zaštićene od prodora onečišćenja s površine. Onečišćenje voda u najvećoj mjeri uzrokuje nerazvijen i nedovoljno izgrađen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda koji zahtijeva tehnološku i građevinsku obnovu. (str. 108-109)

Kanalizacijska mreža uglavnom ne prati potrebe stanovništva i nije na razini željenih standarda zaštite podzemlja od štetnog utjecaja na okoliš. (str.118)

Planirani razvoj stambeno-turističkog naselja Rabac i susjednih ugostiteljsko –turističkih zona nalaže potrebu pravodobne izvedbe uređaja za pročišćavanje otpadnih voda potrebnih za 15.000 ekvivalentnih jedinica što je ključan preduvjet očuvanja postojeće visoke kakvoće mora. (str.114)

Štete sastoje se u negativnim utjecajima turizma na okoliš kao što su: zagađivanje zraka, zagađivanje mora, zagađivanje vodotoka i podzemnih voda, zagađivanje tla, gomilanje komunalnog otpada, zagađivanje bukom, prometne gužve, pojačana gradnja infrastrukture te vizualno onečišćenje okoliša i krajobraza uzrokovano gradnjom. (str. 111)

Prtlog – status značajnog krajobraza:

Prostor koji zauzima područje grada Labina može se ocijeniti vrlo vrijednim s krajobraznog stanovišta zbog očuvanosti najvećeg dijela obalnog prostora, brdovitosti i obilja lijepih vizura. Najvažnije mjesto ima značajni krajobraz 'Labin, Rabac i uvala Prklog' površine 1.347 hektara (str. 54)

No, najveće zaštićeno područje značajni krajobraz 'Labin, Rabac i uvala Prklog', u kojem su glavne atrakcije stari grad Labin sa svojim vizurama i dvije slikovite uvale Rabac i Prklog u njegovom podnožju, predstavlja važan prirodni resurs regionalnog značaja.

Ovo područje karakterizira bogatstvo raznolikih i vrlo vrijednih osobina. (str.130)

12.3.3 Ekonomski pokazatelji

Ekonomski pokazatelji koji su navedeni u Studiji, a utječu na ostale pokazatelje:

Najveći broj noćenja ostvaruje se od 6. – 9. mjeseca s time da se u 7. i 8. mjesecu ostvaruje vrhunac. Navedeno ukazuje da turizam na području Grada Labina pokazuje izrazitu sezonalnost. (str. 36)

Kao i na drugim turističkim mjestima RH u Labinu je prisutan problem nedostatka radne snage uzrokovan već dugo zatvorenim industrijskim sadržajima, i nepovoljnom dobno strukturom stanovništva, što se preporuča rješavati aktivnom populacijskom politikom na razini mjesne samouprave. (str.138)

12.3.4 Infrastrukturalni pokazatelji

Infrastrukturalni pokazatelji koji su navedeni u Studiji, a utječu na ostale pokazatelje:

Širi prostor Grada Labina:

Daljnje povećanje turističkog prometa u vrijeme vrhunca turističkog prometa dovodi do zabrinjavajućeg stupnja opterećenja infrastrukture (str.137)

TRP Prtlog 1 prema 132. str. Studije:

- *Za sada turističko razvojno područje “Prklog 1” nije priključeno na vodoopskrbni sustav*
- *Za sada turističko razvojno područje “Prklog 1” nije priključeno na elektro-energetski sustav*
- *Za sada promatrano područje nije obuhvaćeno organiziranim prikupljanjem i odvozom komunalnog otpada*
- *Za sada turističko razvojno područje “Prklog 1” nije priključeno na sustav komunalne ni oborinske odvodnje.*
- *Za sada je turističko razvojno područje “Prklog 1” prometno loše povezano s prometnom mrežom Grada Labina i Istarske županije.*

TRP Prtlog 2 prema 135. str. Studije:

- *Za sada turističko razvojno područje “Prklog 2” nije priključeno na vodoopskrbni sustav*
- *Za sada turističko razvojno područje “Prklog 2” nije priključeno na elektro-energetski sustav*
- *Za sada promatrano područje nije obuhvaćeno organiziranim prikupljanjem i odvozom komunalnog otpada.*
- *Za sada turističko razvojno područje “Prklog 2” nije priključeno na sustav komunalne ni oborinske odvodnje.*
- *Za sada je turističko razvojno područje “Prklog 2” prometno loše povezan s prometnom mrežom Grada Labina i Istarske županije.*

Izdvojit ćemo usko grlo navedeno u Studiji koje dodatno dočarava stanje, a vezano je i za TRP Prtlog 1 i 2:

Sadašnje stanje:

Glavni problem cestovne infrastrukture grada Labina predstavlja visok intenzitet prometa na glavnim gradskim ulicama tijekom turističke sezone, što u vršnim razdobljima sezone često rezultira dugotrajnim zastojeima. Značajne probleme uzrokuje i promet u mirovanju, koji je također najizraženiji s najekscenijim situacijama u mjestima izloženim velikom turističkom pritisku poput središnjih dijelova Labina (Stari grad) i Rapca. (str.92)

Kada je riječ o prometu u mirovanju u Labinu (a posebno u Starom gradu) granica podnošljivosti u bližoj okolici većih turističkih atrakcija toliko je premašena da zagušenje vozilima na vrhuncu turističke sezone značajno snižava kvalitetu života građanima Labina. (str.92)

Promet prema Starom gradu zbog zahtjevnog reljefa traži veće zahvate bez kojih nema suvremenog rješenja organizacije prometnih tokova. Današnji tranzitni prolaz za Prklog, Ravni i Marinu preko glavnog trga (Titov trg) te parkiranje na trgu je dalje neodrživo, a parkiralište nema ni direktan pristup iz pravca Podlabina. (str. 95-96)

Sadašnjem stanju treba pridodati i kapacitete Grada Labina neizgrađenih područja koji će koristiti to isto grlo:

450 (Prtlog 1) + 380 (Prtlog 2) + 54 (Lovranci) + 400 (Šikuli) = 1 284

Zbog dobivanja još potpunije slike svemu tome treba pridodati i kapacitete Općine Raša koji se već koriste tim istim uskim grlom i koji će se njime tek koristiti.

12.3.5. Socijalni pokazatelji

Socijalni pokazatelji koji su navedeni u Studiji, a utječu na ostale pokazatelje:

U vrijeme vrhunca turističke sezone u Rapcu javlja stupanj iritacije od turizma među lokalnom stanovništvu. (str. 137)

12.3.6. Kulturološki pokazatelji

Kulturološki pokazatelji koji su navedeni u Studiji, a utječu na ostale pokazatelje:

Baština i kolektivno sjećanje svakog mjesta ili zajednice nezamjenjiv je i važan temelj za razvoj, sada i u budućnosti. U vrijeme sve veće globalizacije, zaštita, očuvanje, interpretacija i predstavljanje baštine i kulturne raznolikosti bilo kojeg mjesta ili regije važan je izazov.

Primarni cilj upravljanja baštinom jest komunicirati njezinim značenjem i potrebom za očuvanjem. Prirodna i kulturna baština te raznolikosti nematerijalne kulture glavne su turističke atrakcije. Turizam bi trebao donijeti korist lokalnim zajednicama te pružiti važno sredstvo i motivaciju za njih, da se brinu i održavaju svoju baštinu i kulturne prakse. (str.17)

12.4. Obveza izrada studije procjene utjecaja planiranih zahvata na okoliš

Pokazatelj bez kojeg Studija uopće ne može iznositi mišljenje o potrebi povećanja prihvatnog kapaciteta na području značajnog krajobraza:

Očuvanje prirodne i biološke raznolikosti ima sve veću ulogu u turističkom razvoju, te je sukladno principima održivog razvoja potrebno sustavno poticati očuvanje i unaprjeđenje postojeće biološke i krajobrazne raznolikosti (str.115)

Za zahvate u prostoru za koje se očekuje da bi svojim djelovanjem i korištenjem mogli znatno ugroziti okoliš propisuje se obveza izrade studije procjene utjecaja na okoliš, kao mjera sprječavanja nepovoljnih utjecaja na okoliš. (str. 115)

Pokazatelj na temelju kojeg Studija donosi zaključak o mogućnostima povećanja prihvatnog kapaciteta vezano za projekte TRP Prtlog 1 i 2:

- temelji se isključivo na Prostornom planu Istarske županije i njegovu načelu izgrađenosti/neizgrađenosti prostora, a pritom se zanemaruju sva ostala načela održivog razvoja koja nisu dovedena u odnos. Studija ne ostvaruje model koji si je zadala u osmišljavanju prihvatnog kapaciteta Grada Labina, a polazi od činjenica da (str. 11):

- *je prostor važan strateški resurs koji se može i treba koristiti za planiranje održivog razvoja i turizma na cijelom prostoru Grada Labina,*
- *koristi od turizma treba imati cijela zajednica.*

U prvoj činjenici riječ *prostor* ne podrazumijeva da taj prostor mora biti *izgrađen prostor*, nego da se turizam treba provoditi na cijelom području Grada Labina, a ne samo na obali i priobalju kao najugroženijem strateškom resursu, da se time postigne druga navedena činjenica – uz sva ostala načela održivog razvoja – i ekonomska održivost zajednice. Održivi razvoj podrazumijeva da će u svemu postojati mjera koja će propitivati optimalnu razinu koristi i štete za lokalnu zajednicu po svim načelima održivog razvoja, koja će načela dovoditi u odnos i koja neće davati prednost jednom načelu zanemarujući ostale.

ZAKLJUČNO O STUDIJI:

- Studija nedovoljno razrađuje sve aspekte održivog razvoja
- Pri izricanju mišljenja o projektima TRP Prtlog 1 i 2 u potpunosti zanemaruje neke aspekte održivog razvoja i ne analizira ih
- Pri izricanju mišljenja o projektima TRP Prtlog 1 i 2 pokazatelje održivog razvoja, koje i sama prethodno analizira, u potpunosti zanemaruje i ne dovodi ih u odnos